

Semmit ne bánkódjál, Krisztus szent serege

Jó pásztor vasárnapján régi magyar énekkincsünk egyik kimagasló darabjának segítségével folytatódik a húsvéti evangélium hirdetése.

A török átóktól szétszabdalt Magyarország városainak pusztulásával kulturális központjait is elveszítette. E szellemi megrázkódtatás egy új verses műfaj, a harcokról tudósító, történelmi vagy bibliai példákkal buzdító *históriás ének* megjelenését hozta magával. Bár a reformáció korában éltek virágkorukat, a krónikás énekek mégis mindhárom történelmi egyház közös énekkincsébe tartoznak, s egyben a legmagyarabb stílusréteget képezik énekeskönyvünk anyagának.

A *históriás énekek* dallamai olyan ismert gyűjteményekben láttak napvilágot, mint *Tinódi Cronicája*, amely *Hofgreff György* kolozsvári nyomdájából került ki, vagy az ugyanitt 1553-ban kiadott *Hofgreff krónikás gyűjtemény*. Ez utóbbinak „szent *históriái*” között található meg heti énekünk, a *Semmit ne bánkódjál* (EÉ 261) dallama is. Ez a *Székel Balázstól* származó ének eredetileg az apokrif bibliai szakaszra épülő Tóbiás-történetet dolgozta fel, s csak később kapcsolódott össze *Szkhárosi Horvát András* – katolikus papból lett reformátor – „vigasztaló énekével”.

A dallamnak már a 16. század folyamán több variánsa is felbukkant – egy ilyen dallamváltozatot őriz *Kodály Zoltán* női karra komponált nagyszabású feldolgozása is –, énekeskönyvünk azonban a történetileg hiteles, eredeti formájában hozza.

Szkhárosi Horvát András életéről igen keveset tudunk, annyi azonban bizonyos, hogy 1542 és 1549 között Tállyán szolgált lelkészként. Nevéhez nyolc, többnyire kemény hangú, tanító és hitvalló tartalmú ének írása fűződik. Az ezekből kiérezhető bibliahűség és szigor elkötelezett, vitatkozó kedvű reformátorként állítja őt elénk.

Az énekszöveg a *prédikációk* jellegzetes felépítését mutatja: az eredetileg tizenkét versszakos költeményben a *prédikátor* a textusként szolgáló jézusi szavak („*Ne félj, te kicsiny nyáj!*”) bemutatása után – melynek igehelyét (Lk 12,32) a forrásokban gyakran meg is jelölték az énekszöveg fölött – bátorító és vigasztaló szavakkal szólítja meg gyülekezetét, majd velük együtt Krisztushoz fohászodik oltalomért, s végül egy *Szentháromság*ot dicsőítő, hálaadó formulával zárja igemagyarázatát. A nyáját oltalmazó Jézus alakja nemcsak *Szkhárosi énekében*, hanem a jó pásztorról szóló heti igében (Jn 10,11–30) is jelen van.

Énekeskönyvünk a történelmi aktualitásukat elvesztett szakaszok kihagyásával, öt versszakossá rövidült formában közli *Szkhárosi énekét*. Így azonban nemcsak az eredeti reformátori gondolatmenet marad rejtve előttünk, hanem a versfőkbe foglalt akrosztichon: „SKHAROSINVS H” is, mely a szerző latinosan írt nevét jelöli.

FEKETE ANIKÓ